

Kerstvoorstellingen in en op gebouwen in Nederland

Deel 5 Gelderland

Stichting
tot behoud van erfgoed rond kerst
Nederland

Voorwoord

In Nederland is er een schat aan kerstvoorstellingen in en op gebouwen te vinden. Niet alleen kerstgroepen maar o.a. ook: glas in lood ramen, plafondschilderingen, doopvonten, altaarstukken en gevelstenen met kerstvoorstellingen. Het leek ons een goed idee om deze gegevens en afbeeldingen eens te verzamelen en in 12 boeken onder te brengen elke provincie één.

Veel beeldmateriaal hebben wij uit de kerstkaarten verzameling, die Chris Janssen aan onze Stichting tot behoud van erfgoed rond kerst - Nederland heeft geschonken en de verkregen informatie n.a.v. een brief van Piet Wijnker aan de parochies van het Bisdom Haarlem in november 1995.

Ook mochten wij van de foto's op de website www.kerkfotografie.nl gebruik maken. Op deze website staan heel veel prachtige foto's, van kerken in Nederland, gemaakt door Diana Nieuwold.

Daarnaast is er ook veel informatie op het internet gevonden, zoals op de website www.verhaleninglasinlood.nl en <https://www.glasmalerei-ev.de/index.html> met enorm veel informatie over glas in loodramen van kerken in Limburg.

Probleem is wel, dat er in deze tijd veel, met name kerken, verdwijnen. Blijft het gebouw staan en krijgt het een andere functie, dan is de kans groot dat de vaste onderdelen bewaard blijven.

De losse stukken, zoals kerstgroepen vinden, mogelijk, hun weg naar andere kerken, musea of instellingen.

Wordt het gebouw afgebroken, dan gaan de vaste onderdelen zo goed als zeker verloren.

Ook kan het zijn, dat genoemde gebouwen inmiddels al zijn afgebroken, of een andere bestemming hebben gekregen.

Van een aantal gebouwen hebben wij naast de afbeelding geen gegevens. Mocht u die hebben dan houden wij ons aanbevolen.

Staat de kerstvoorstelling in of op uw gebouw er nog niet in, stuur dan een foto en zoveel mogelijk informatie naar: **info@stichtingerfgoedrondkerst.nl**

Alle boekwerken zijn dus onderhevig aan wijzigingen en aanvullingen die wij ontvangen.

Peter Diemer

Stichting tot behoud van erfgoed rond kerst Nederland

Deel 5 : Gelderland

Revisie: 2026-03-12

Gelderland

Plaats	Gebouw	Pagina
Aalten (Ge)	St. Helenakerk	5
Althorst (Ge)	H. Donatus	6
Alverna (Ge)	H. Jozefkerk	7
Apeldoorn (Ge)	Maria of O.L.V. ten Hemelopn.k.	8
Arnhem (Ge)	St. Walburgis kerk	11
Batenburg (Ge)	Victorkerk	12
Beltrum (Ge)	O.L.Vrouw ter Hemelopneming	13
Beuningen (Ge)	O.L.Vr. van Altijddur. Bijstand	16
Boven-Leeuwen (Ge)	Willibrorduskerk	17
Culemborg (Ge)	Barbarakerk	18
Doesburg (Ge)	St. Martinus	19
Doetinchem (Ge)	O.L.Vr. Tenhemelopneming	20
Druemel (Ge)	H. Barberakerk	21
Druten (Ge)	Ewaldenkerk	23
Ewijk (Ge)	Johannes de Doperkerk	24
Groenlo (Ge)	Oude Calixtuskerk	25
Groesbeek (Ge)	H.H. Cosmas en Damianuskerk	26
Groesbeek (Ge)	St. Antoniuskerk	27
Heilige Landstichting (Ge)	Geboortegrot	28
Hemmen (Ge)	Ned. Hervormde Kerk	29
Horssen (Ge)	Anthonius Abtkerk	30
Huissen (Ge)	O.L.Vr. ten Hemelopn. of Statskerk	31
Huissen (Ge)	H. Martel. v Gorcum (Zandse Kerk)	32
Keijenburg (Ge)	H. Johannes de Doper	33
Kilder (Ge)	St. Johannes de Doper	35
Kranenburg / Vorden (Ge)	Antonius Paduakerk/Heil.Beeld.Mus.	36
Leur (Ge)	Dorpskerk	40
Lievelde (Ge)	Mariakapel	41
Lobith (Ge)	H. Maria Onbevlekt ontvangen	42
Loenen (Ge)	H. Antonius Abt	43
Maurik (Ge)	O.L.Vr. ten Hemelopneming	44
Millingen aan de Rijn (Ge)	H. Antoniusvan Padua	45
Molenhoek (Ge)	O.L.Vr. van Zeven Smartenkerk	46
Nederasselt (Ge)	Antonius Abtkerk	47
Nieuw-Dijk (Ge)	Antonius van Padua kerk	48
Nifterik (Ge)	Damianuskerk	49
Nijmegen (Ge)	Petrus Canisiuskerk	50
Nijmegen (Ge)	St. Stevenskerk	51

Gelderland

Plaats	Gebouw	Pagina
Oosterbeek (Ge)	St. Bernulphuskerk	54
Puiflijk (Ge)	Johannes de Doperkerk	56
Putten (Ge)	H. Maria Zuivering	57
Raalte (Ge)	Basiliek v.d. Heilige Kruisverheffing	58
Renkum (Ge)	O.L. Vrouw ten Hemelopneming	59
Ruurlo (Ge)	H. Willibrord	60
Uift (Ge)	Clubgebouw Schutterij De Eendracht	61
Varik Gem. West Betuwe (Ge)	Petrus en Paulus kerk	62
Weurt Gem. Beuningen (Ge)	St. Andreas kerk	63
Wijchen (Ge)	St. Antonius Abt kerk	64
Winssen (Ge)	H. Antonius van Padua kerk	65
Woezik (Ge)	Paschaliskerk	66
Zaltbommel (Ge)	Maarten v Rossemhuis (Stadskast.)	67
Zeddam (Ge)	St. Oswalduskerk	68
Zevenaar (Ge)	St. Andreaskerk	70
Zevenaar (Ge)	St. Martinuskerk	71
Zutphen (Ge)	St. Jan	72

Waar: **Aalten (Ge)**, St. Helenakerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Gips gepolychromeerd

Foto: PR

Waar: **Althorst (Ge)**, H. Donatus

Wat: Raam

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Aanbidding herders

Foto: www.kerkfotografie.nl

Waar: **Alverna (Ge)**, H. Jozefkerk

Wat:

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Hout

Voorstelling:

- Heilige Fam.

Foto: www.kerkfotografie.nl

Waar: **Apeldoorn (Ge)**, Maria of O.L.V. ten Hemelopnemingskerk

Wat: Detail Hoogaltaar

Wie: Friedr. Wilh. Mengelberg

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Hout, gepolychromeerd

Voorstelling:

- Geboorte

Foto: R. Rutgers, Apeldoorn

Waar: **Apeldoorn (Ge)**, Maria of O.L. Vrouw ten Hemelopnemingskerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Hout gesneden

Foto:

Waar: **Apeldoorn (Ge)**, Maria of O.L. Vrouw ten Hemelopnemingskerk

Wat: Raam

Wie: Otto Mengelberg

Wanneer:

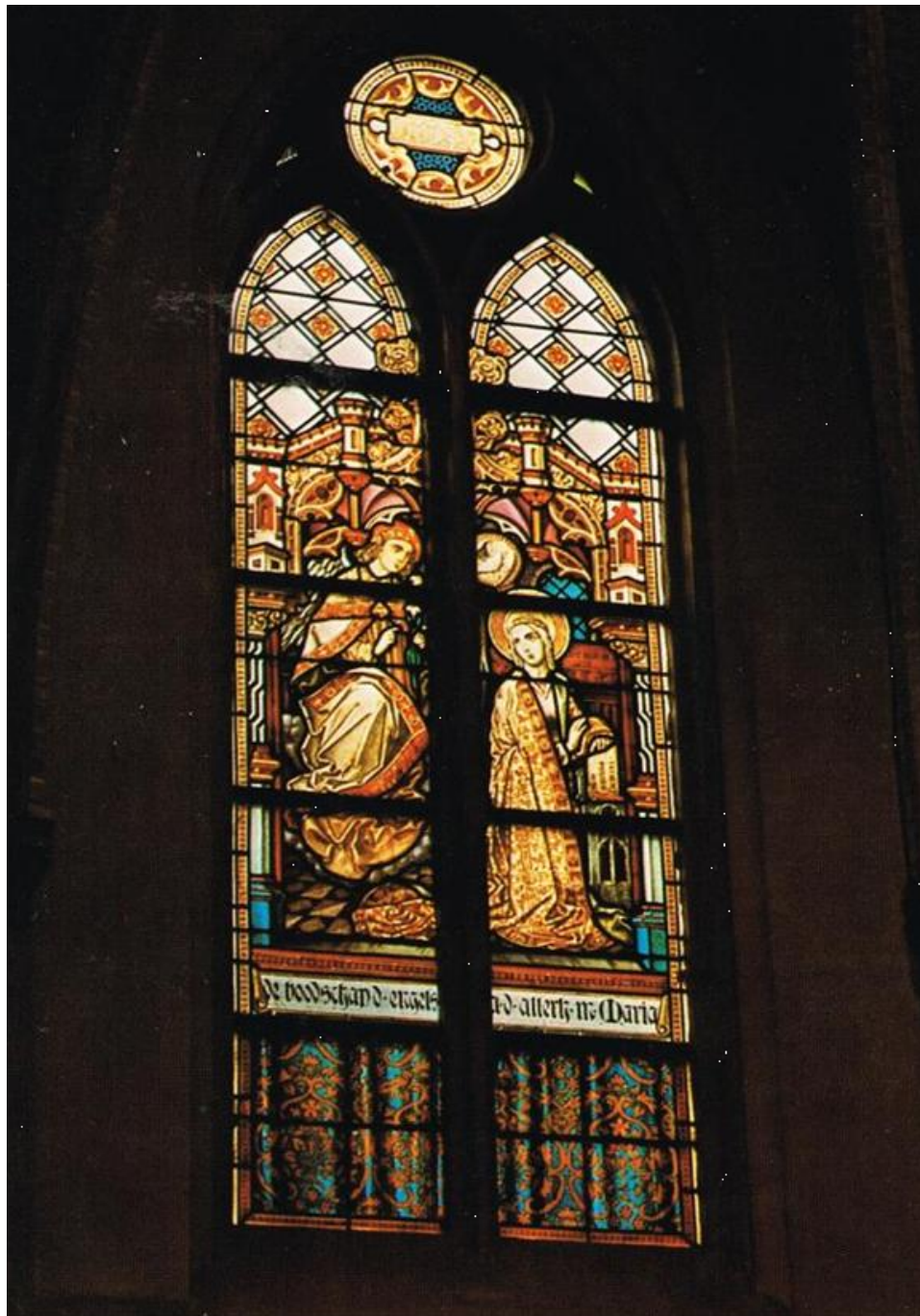
Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Annunciatie

Foto: R. Rutgers, Apeldoorn.

Waar: **Arnhem (Ge)**, St. Walburgis kerk

Wat: Schilderij

Wie: George Gillis Haanen (1807-1880)

Wanneer: 1835

Afmetingen: 128,6 x 99,2 cm

Materiaal: Doek

Voorstelling:

- Aanbidding door de Herders

Foto:

Waar: **Batenburg (Ge)**, Victorkerk
Wat: Ramen Mariakapel en Doopkapel
Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Opdracht in de tempel
- H.F. in de timmermanswerkplaats van Joseph

Foto: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Waar: **Beltrum (Ge)**, O.L. Vrouw ter Hemelopneming

Wat: Kerstgroep met stal

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Gips, gepolychromeerd

Foto:

Waar: **Beltrum (Ge)**, O.L.V. ter Hemelopneming

Wat: Muurschildering

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

- Aanbidding door de herders en Driekoningen

Foto's: www.kerkfotografie.nl

Waar: **Beltrum (Ge)**, O.L.V. ter Hemelopneming

Wat: Gevelsteen

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

- Annunciatie

Foto: Leen van Geestl

Waar: **Beuningen (Ge)**, O.L. Vrouw van Altijddurende Bijstand

Wat: Raam

Wie:

Wanneer:

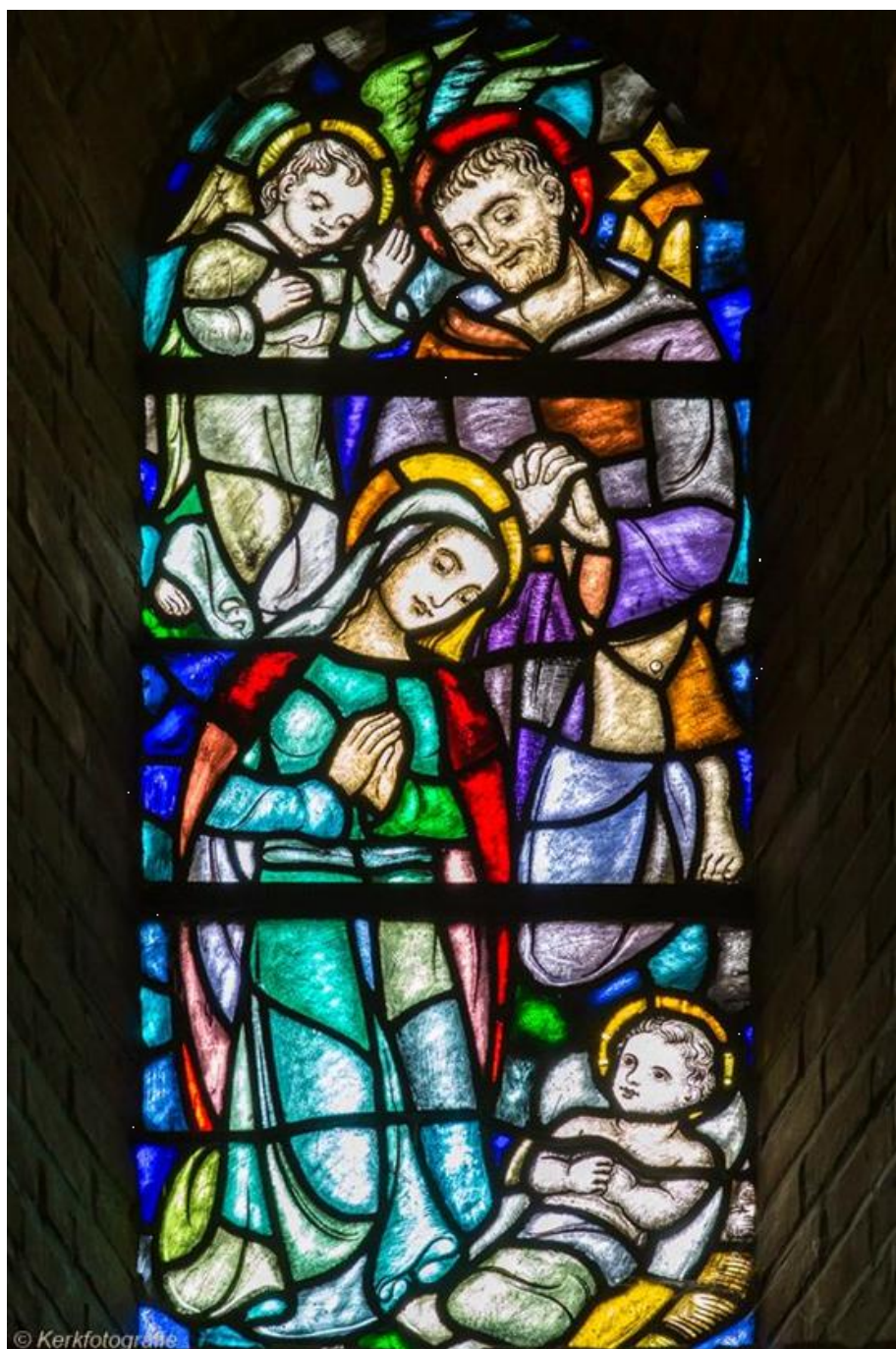
Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Geboorte

Foto: www.kerkfotografie.nl

Waar: **Boven-Leeuwen (Ge)**, Willibrorduskerk

Wat: Ramen priesterkoor

Wie:

Wanneer:

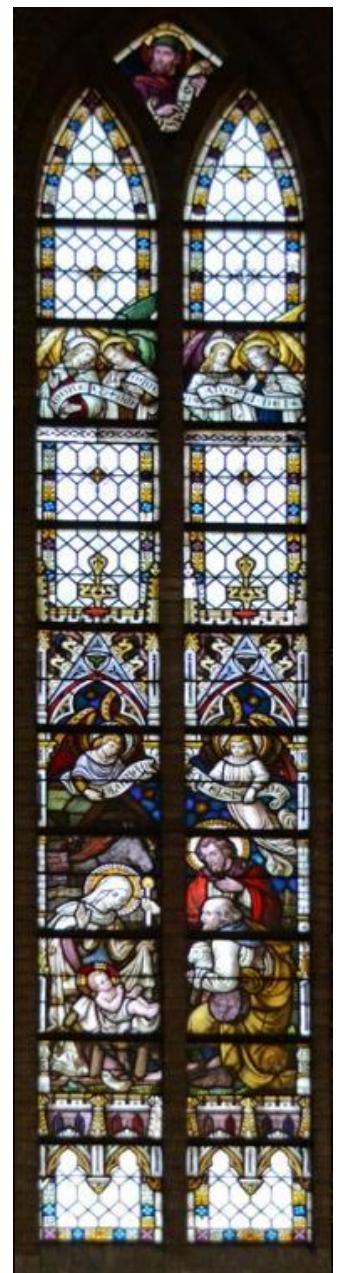
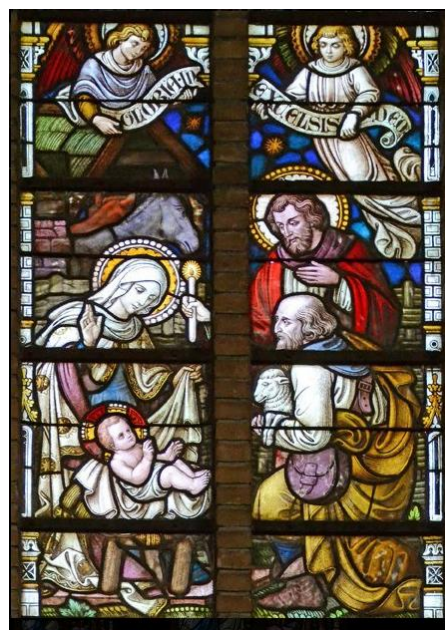
Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto's: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Waar: **Culemborg (Ge)**, Barbarakerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2019
Afmetingen:
Materiaal: Gips, gepolychromeerd

Foto: Peter M. Diemer

Waar: **Doesburg (Ge)**, St. Martinus

Wat: Beeld

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

- Heilige Fam.

Foto's: www.kerkfotografie.nl

Waar: **Doetinchem (Ge)**, Onze Lieve Vrouwen ter Hemelopneming

Wat: Beeldengroep 20 figuren

Wie: Gerard Linssen Venlo (GLV)

Wanneer: +/- 1900

Afmetingen:

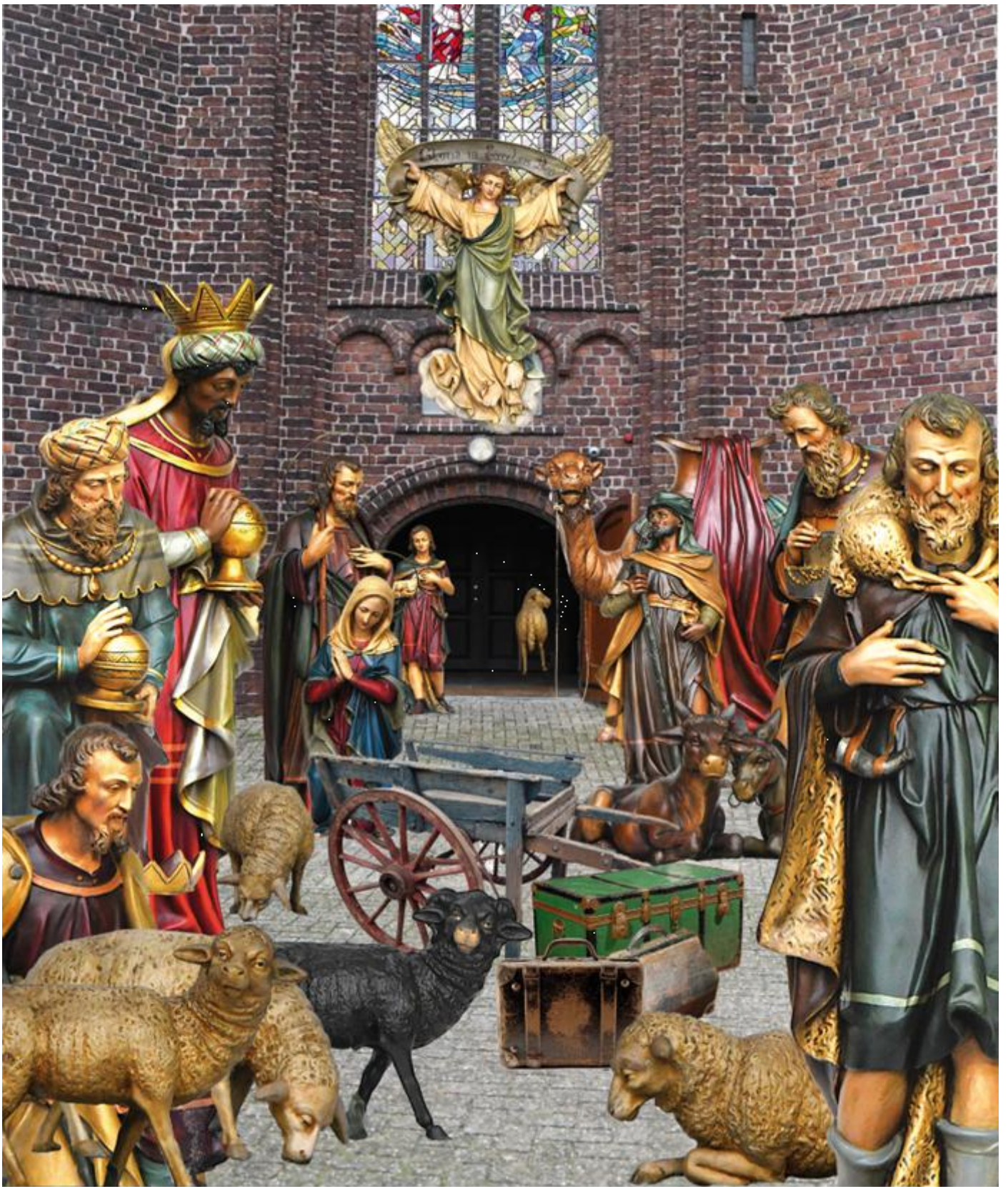
Materiaal: Gips, gepolychromeerd

Foto's: Ton Beving

De kerstgroep van de kerk bestaat uit 20 grote beelden. Velen van jullie hebben vast nog herinnering aan deze prachtige kerstgroep, sfeervol aangekleed en verlicht, met deze beelden die vroeger tijdens de kersttijd achter in de kerk stonden. Dat moet in elk geval ruim 70 jaar geleden zijn. Er was veel belangstelling en lange rijen toeschouwers liepen er op zondag langs, even de kerststal bekijken! Elk beeld is voorzien van een merkteken met de letters GLV het merkteken van Gerard Linssen, die een fabriek voor gipsen beelden oprichtte in Venlo. In 1921 overleed Gerard, waarna de fabriek nog tot 1931 bleef bestaan. Deze complete Linssen-kerstgroep is uniek en zeker al 95 jaar oud! Al jaren staat deze kerstgroep tijdens de kersttijd op het priesterkoor voor het altaar. Na Driekoningen wordt deze weggezet. In de loop der jaren zijn de gipsen beelden echter beschadigd en werd de stal een walhalla voor houtwormen. Ouderdom komt met gebreken en begin 2024 werd begonnen met het ontwerp voor een nieuwe kerststal. In overleg met Bert Lamers heeft Frans Willemsen een prachtige nieuwe kerststal vervaardigd in de sfeer van toen. Een meesterwerk, maar ook een geweldige klus! Ook de kerstgroep onderging het afgelopen jaar een grondige onderhoudsbeurt. Ton Beving heeft alle beelden minutieus gerestaureerd. Ze waren vervuild, zaten onder het stof, volgaten, beschadigingen en breuken. Stukken zijn er in de loop der tijd afgebroken: andere beelden hebben flinke beschadigingen in de verflaag opgelopen. Het gips is gevoelig voor vocht en ook dát liet zijn schimmelsporen en verkleuringen na. In voorgaande jaren werden de beelden soms weer gelijnd en gekleurd met lijm en verf uit die tijd. Zelfs de kameel heeft ooit zijn hals gebroken en de engel met gebroken vleugels had er moeite mee! Vanaf dit jaar worden de beelden en de stal op een vaste plek opgeslagen. De kerstgroep is uniek en zeker de moeite waard! Wij danken allen die hebben meegewerkt aan dit project. Komt u ook de nieuwe kerststal met de gerestaureerde kerstgroep bewonderen?

Locatieraad OLV.

Waar: **Dreumel (Ge)**, H. Barberakerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 1966, 1990, 2006
Afmetingen:
Materiaal:

Foto's:
<https://www.tremele.nl>

1950 ►

1977: Kerststal R.K. Kerk Dreumel

1990: Kerststal R.K. Kerk Dreumel

Kerstmis 2006: Kerststal R.K. Kerk

De oude kerststal

Die oude kerststal keek ik in en zag er schone dingen. Er waren herders bij elkaar en ik hoorde liederen zingen. Het klonk zo schoon en zacht tot heel diep in m'n oren. "Gloria zing met ons mee" want een kindeke is geboren.

Die oude kerststal ging ik in en voegde me bij de scharen. Maria vol moederlijke tederheid bracht het wichtje tot bedaren. Het kindje staarde ons aan met de Goddelijkheid in zijn ogen. Ieder had terstond z'n blik verstaan en knielde diep bewogen.

Die oude kerststal was zo mooi, ook St. Jozef was vol vreugde. Een traan welder uit z'n oog en zag het kindjes deugden. Dan stond de os en ezel daar om de koude te verjagen. En die oude kribbe met wat stro om het Goddelijk kind te schragen.

Die oude kerststal liep stampvol er kwamen allerlei mensen. Alle stammen trof men daar aan ieder had zijn eigen wensen. Van herder tot frontsoldaat waren naar de stal gekomen. Doch allen met hetzelfde doël den VREDE te bekomen.

J.v.Leur, Dreumel.

Waar: **Druten (Ge)**, Ewaldenkerk

Wat: Raam priesterkoor

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- O.a. Annunciatie, Geboorte

Foto: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Waar: **Ewijk (Ge)**, Johannes de Doperkerk

Wat: Raemen priesterkoor

Wie: Camille Ganton

Wanneer: 1924

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Geboorte van Christus
- Heilige Familie in de timmermanswerkplaats

Foto: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Waar: **Groenlo (Ge)**, Oude Calixtuskerk

Wat: Raam

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- O.a. Annunciatie, Visitatie, Vlucht naar Egypte

Foto: Stichting Oude Kerken Gelderland

Waar: **Groesbeek (Ge)**, H.H. Cosmas en Damianuskerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 1920
Afmetingen:
Materiaal: Gips gepolychromeerd

Foto: Gerard Verschooten

Waar: **Groesbeek (Ge)**, St. Antoniuskerk
Wat: Maria-Vierluik
Wie:
Wanneer: 1998
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:
• Annunciatie

Foto:

Waar: **Heilige Landstichting (Ge)**, Geboortegrot (Rijksmonument)

Wat: Geboortegrot (Schaapskooi)

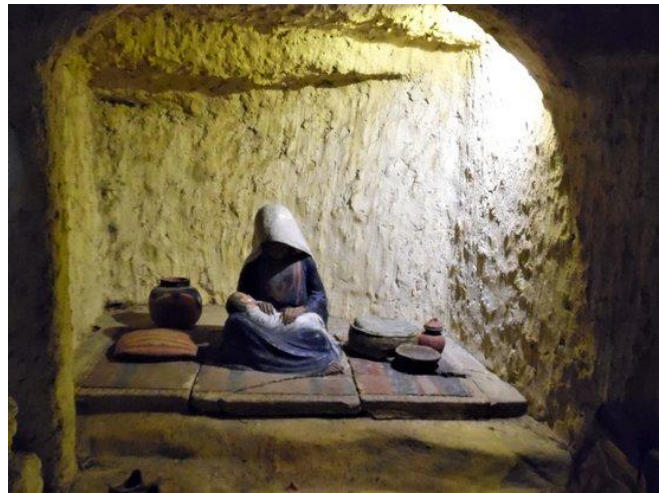
Wie: Piet Gerrits

Wanneer: ca. 1924 verplaatst jaren '50

Afmetingen:

Materiaal: Betonnen rotsformatie

Foto: <https://www.bergendal.nl/overzicht-monumenten-heilig-landstichting>

De betonnen rotsformatie met openingen aan de voorzijde, inwendig een gang en centrale ruimte waarin een gepolychromeerde sculptuur voorstellende Maria met kind en een slapende Jozef.

Vroegere functie: Grot van Bethlehem. De grot bevond zich oorspronkelijk onderaan het herdersveld, maar werd naar de huidige plek verplaatst vanwege de aanleg van een spoorlijntje.

Bijzonderheden: opgericht door pater B. Kieuwe. Uitbeelding van het verborgen leven van Christus.

Waar: **Hemmen (Ge)**, Ned. Hervormde kerk

Wat: Kerstraam

Wie: Femmy Schilt-Geesink

Wanneer: 1947

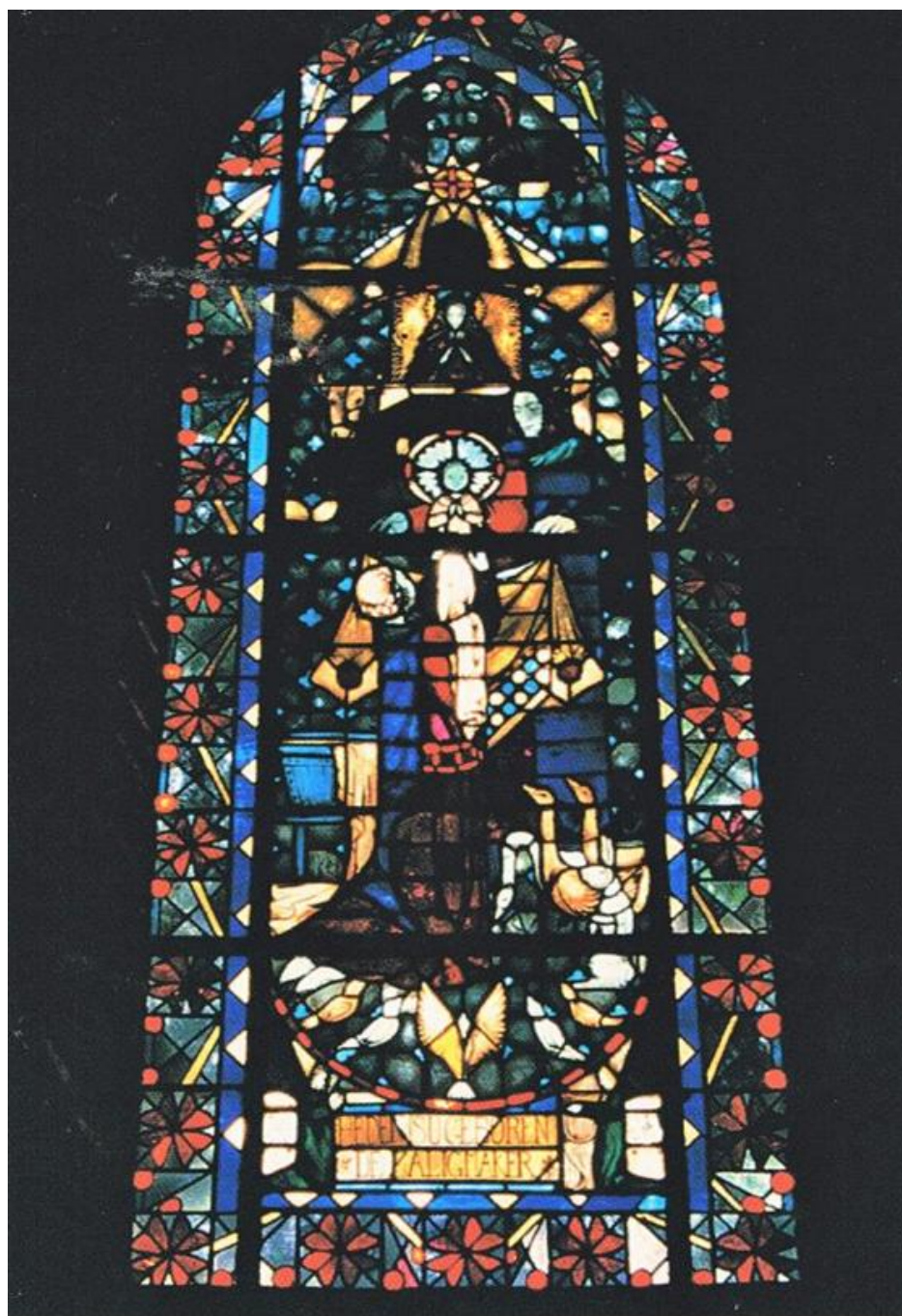
Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Geboorte

Foto: Gerrit van Kralingen CC Wageningen

Waar: **Horssen (Ge)**, Antonius Abtkerk

Wat: Ramen priesterkoor

Wie: Frans Nocolas & Zonen

Wanneer: 1910 >>

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto's: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Waar: **Huissen (Ge)**, O.L. Vrouw ten Hemelopneming of Statskerk
Wat: Kerstgroep met stal
Wie:
Wanneer: 2019
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:

Waar: **Huissen (Ge)**, H. Martelaren van Gorcum (Zandse Kerk)

Wat: Kerstgroep

Wie:

Wanneer: 2019

Afmetingen:

Materiaal: Gips

Foto:

Waar: **Keijenborg (Ge)**, H. Johannes de Doper

Wat: Muurschildering

Wie: Jos ten Horn

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

- Aanbidding Driekoningen

Foto: <https://www.kerkfotografie.nl>

Waar: **Kilder (Ge)**, St. Johannes de Doper
Wat: Muurschildering
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:
• Heilige Familie

Foto: <https://www.kerkfotografie.nl>

Waar: **Kranenburg/Vorden (Ge)**, Heiligenbeeldenmuseum (voorm. H. Antonius van Paduakerk)

Wat: Kerstgroep met stal

Wie: Pierre Cuypers

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Gips, gepolychromeerd

Foto's: Peter M. Diemer

Een kerststal met veel ijdelheid... De Stichting Vrienden van de kerk op de Kranenburg exploiteert in de voormalige Antonius van Paduakerk het Heiligenbeeldenmuseum, waarin gedurende de kerstmaand ieder jaar een prachtige kersttentoonstelling wordt gehouden. De bij de kerk behorende kerstgroep van groot formaat neemt daarbij altijd een bijzondere plaats in. De Antonius van Paduakerk is de oudst nog bestaande kerk van de bekende bouwheer Pierre Cuypers, maar niet iedereen weet dat ook dat de meer dan 100 jaar oude kerstgroep uit zijn atelier komt. Het bijzondere van deze groep zit hem in het feit dat Pierre Cuypers – die als een ijdel mens bekend stond – zichzelf maar liefst drie keer in deze groep heeft uitgebeeld, namelijk één keer als koning en twee keer als herder, daarvan eenmaal als jongvolwassene en eenmaal als oudere herder. Aangezien van Pierre Cuypers ook een buste in de kerk aanwezig is kan de gelijkenis onomstotelijk worden vastgesteld.

Waar: **Kranenburg/Vorden (Ge)**, Heiligenbeeldenmuseum (voorm. H. Antonius van Paduakerk)

Wat: Balkon bij orgel

Wie: Pierre Cuypers

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Hout

Voorstelling:

- Annunciatie

Foto's Peter M. Diemer

Waar: **Kranenburg/Vorden (Ge)**, Heiligenbeeldenmuseum (voorm. H. Antonius van Paduakerk)

Wat: 4 Ramen

Wie: F. Nicolas Roermond naar ontwerp van Pierre Cuypers

Wanneer:

Afmetingen:

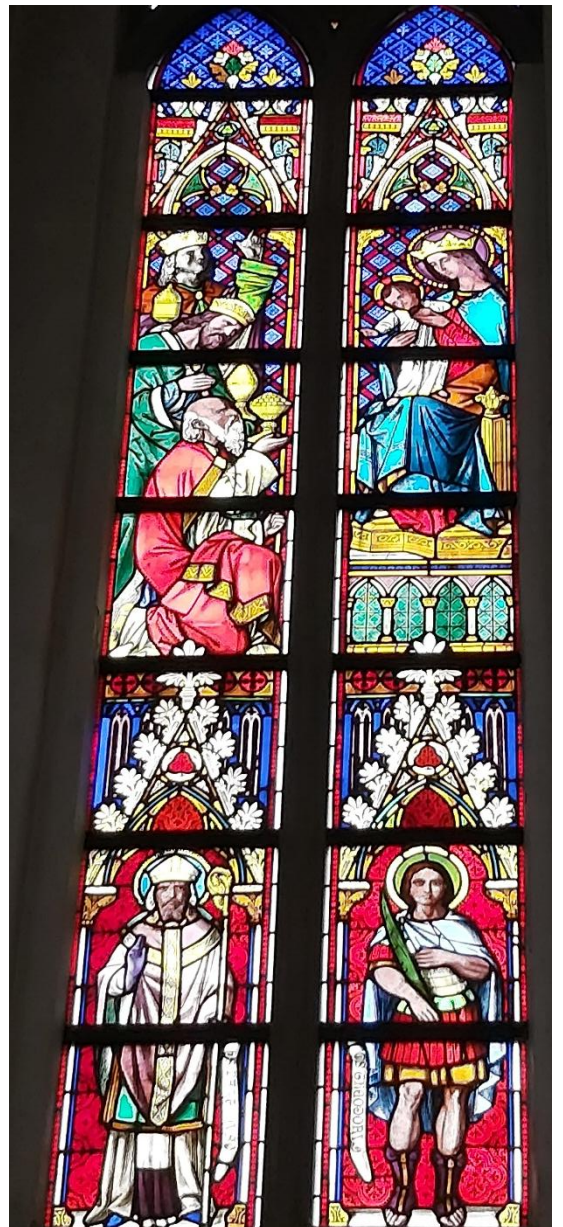
Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Annunciatie
- Visitatie
- Geboorte
- Aanbidding door de Driekoningen

Foto's:

Waar: **Leur (Ge)**, Dorpskerk
Wat: Muurschildering
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:
• Heilige Familie

Foto: www.kerkfotografie.nl

Waar: **Lievelde (Ge)**, Mariakapel
Wat: Beeld / wandreliëf
Wie: Leo Jungblut
Wanneer: 1946
Afmetingen: 2m hoog
Materiaal: Steengoed zoutgeglazuurd
Voorstelling:

- Annunciatie (L)
- Geboorte (R)

Foto: Eric Driessen <https://sbke.nl>

**“Op deze weg
zet gene voet
of zegt Maria
Weesgegroet”**

Waar: **Lobith (Ge)**, H. Maria Onbevlekt ontvangen

Wat: Maria altaal

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

- o.a. Annunciatie, geboorte, vlucht naar Egypte

Foto's: <https://www.kerkfotografie.nl>

Waar: **Loenen (Ge)**, H. Antonius Abt
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:

Waar: **Maurik (Ge)**, O.L.V. ten Hemelopneming

Wat: Ramen

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Geboorte en Annunciatie

Foto: <http://www.kerkfotografie.nl>

Waar: **Molenhoek (Ge)**, O.L.V. van Zeven Smartenkerk

Wat: Ramen bovenkapel

Wie: Daan Wilschut

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Geboorteraam

Foto's: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Het Kindje Jezus op het stro in de stal van Bethlehem, links Maria en rechts Joseph. Achter Maria staat een herder met een schaap op zijn schouders. De herder heeft het uiterlijk van Daan Wildschut

Waar: **Nederasselt (Ge)**, Antonius Abtkerk
Wat: Ramen Westelijke en Oostelijke lichtbeuk
Wie: Daan Wilschut

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Annunciatie
- Huwelijk van Joseph en Maria
- Geboorte van Jezus
- De opdracht in de tempel
- Vlucht naar Egypte
- Heilige Familie in de timmermanswerkplaats van Joseph

Foto's: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Waar: **Nieuw-Dijk (Ge)**, Antonius van Padua kerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2020
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:

Waar: **Nifterik (Ge)**, St. Damianuskerk
Wat: Ramen Noorderkapel
Wie: Siero Pierre van Rossum, Kampen
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Geboorte Jezus in de stal van Bethlehem
- Joseph en Maria man en vrouw

Foto's: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Waar: **Nijmegen (Ge)**, H. Petrus Canisiuskerk
Wat: Kerstgroep met stal
Wie:
Wanneer: 2006
Afmetingen:
Materiaal:

Foto: Jac. Trum, Nijmegen

Waar: **Nijmegen (Ge)**, St. Stevenskerk
Wat: Kerstgroep met stral
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:

Foto's Peter.M. Diemer

De drie broers, Paul, Herman en Johan van Limburg zijn rond 1380 geboren in een kunstenaarsfamilie in Nijmegen. Rond 1400 trokken de gebroeders naar Parijs, waar hun oom Jan van Maelwael hofschilder was. Aan dit hof kregen ze de opdracht om manuscripten te illustreren, zoals bijvoorbeeld de nu wereldberoemde getijdenboeken 'Les Belles Heures' en 'Les Très Riches Heures'. De Gebroeders van Limburg zijn dé grondleggers van de Nederlandse schilderkunst.

De Kerststal in de Sint Stevenskerk gebruikt meerdere elementen uit de miniaturen van de Nijmeegse Gebroeders van Limburg. Onder het orgel staat links een herder uit het kersttafereel van de Belles Heures. Daarachter zit de herdersvrouw uit het juli maandblad van de Très Riches Heures. Twee herders kijken daarop toe. Bij de kerststal staan twee jongens, de toeschouwers van 'de Gregoriusprocessie' en twee vroedvrouwen uit de Très Riches Heures. Jezus, Maria en Josef zijn een compilatie van de meerdere kersttaferelen, die de Gebroeders hebben geschilderd. De driekoningen zijn geïnspireerd door 'De aanbidding der wijzen' uit de Très Riches Heures. De twee dames op de achtergrond zijn nieuwsgierige dames uit de stad en komen uit 'De Gregoriusprocessie'. De stal is gemaakt en geschonken door 'Kops Hout'. De kleding is gemaakt door Corinne Roes, de Nijmeegse Cotardie, Marijke Spaan en door Willems van het 'Atelier Meijer van Doornewaard'. Teksten blz. 11 t/m 16 uit de folder van Stichting Gebroeders van Limburg Meer informatie over de vele prachtige miniaturen van de Nijmeegse Gebroeders van Limburg kunt u vinden in het boek: "Johan Maelwael en de Gebroeders van Limburg", of via www.gebroedersvanlimburg.nl

Waar: **Nijmegen (Ge)**, St. Stevenskerk

Wat: Driekoningen plaquette

Wie:

Wanneer: ca. 1517

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

- Aanbidding der Koningen

Foto's:

In de Noordmuur van het noordertransept is een memoriesteen ingemetseld, die in fijn beeldhouwwerk de aanbidding van de Driekoningen voorstelt. Tijdens één van de Beeldenstormen, die de Stevenskerk teisterden, werd het reliëf zwaar beschadigd: zo zijn hoofden van de gebeeldhouwde personen afgeslagen. Aan weerszijden knielen de stichters van het reliëf, met achter hun rug (staande) hun patroonheiligen. Boven verkondigen engelen de geboorte van Jezus. *Volgens de inscriptie onder de steen zijn de stichters de Nijmeegse schepen Jan van Bon en zijn echtgenote Alheit Kanis (tante van Petrus Canisius).* Voor 'xiv' moet waarschijnlijk 'xv' gelezen worden (het jaartal in de eerste regel is onzeker). De datum 'dertienavond' is de dertiende avond gerekend vanaf Kerstmis, d.w.z. de avond voor Driekoningen. Het jaartal 1517 geeft niet alleen het sterfjaar van Jan van Bon aan, maar ook ongeveer de periode waarin deze steen gedateerd kan worden. Aangezien het noordertransept dateert uit de periode 1530–1560, moet de steen oorspronkelijk ergens anders geplaatst geweest zijn.

www.drjekker.net

*Int iaer ons heren xiv^c ende xvii is ghestorve
ian van bon op dertien avent bid gote voer
die ziel amegods wijl Int iaer ons heren xv^c
ende 59 op synte iohannes baptisten dach
sterf Alheit kanis ian van bons huisfr(ouw)*

Waar: **Oosterbeek (Ge)**, St. Bernulphuskerk

Wat: Schilderij

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

- Aanbidding door de herders

Foto: www.kerkfotografie.nl

Waar: **Oosterbeek (Ge)**, St. Bernulphuskerk

Wat: Altaar

Wie: Mengelberg

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto: www.kerkfotografie.nl

Waar: **Puiflijk (Ge)**, Johannes de Doperkerk

Wat: Ramen

Wie: Mengelberg

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Hijlige Familie

Foto's : www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Waar: **Putten (Ge)**, H. Maria Zuivering

Wat: Kerstgroep

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

Foto: Kunny Mulder

Waar: **Raalte (Ge)**, Basiliek van de Heilige Kruisafname

Wat: Raam

Wie:

Wanneer:

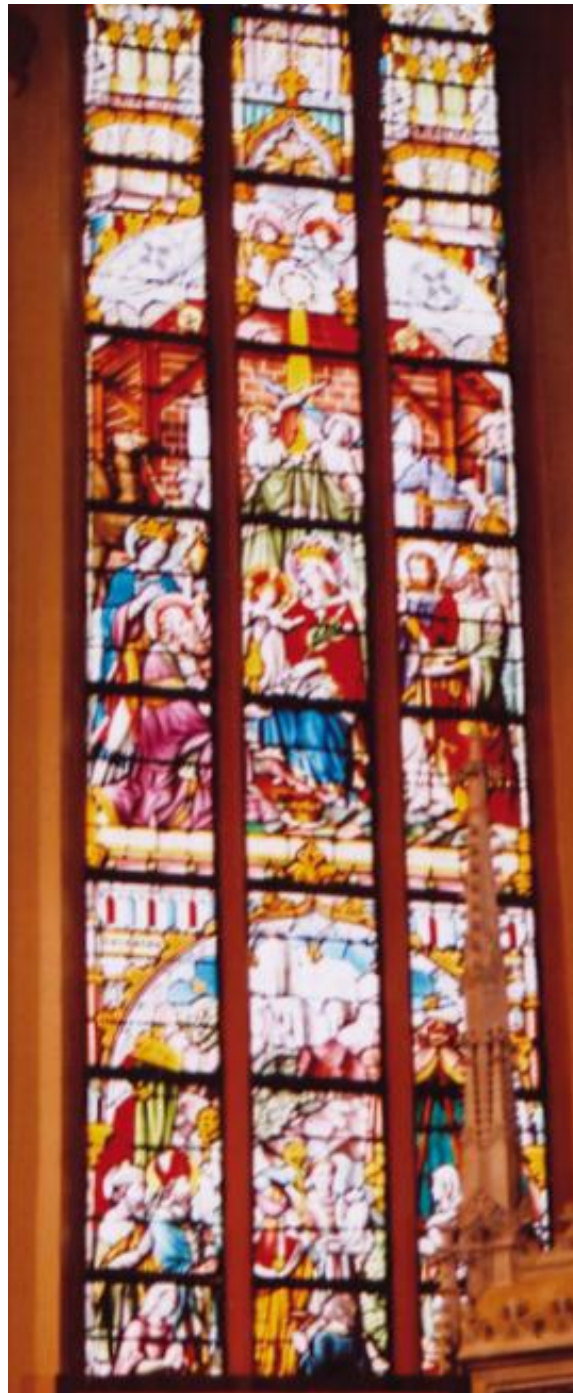
Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

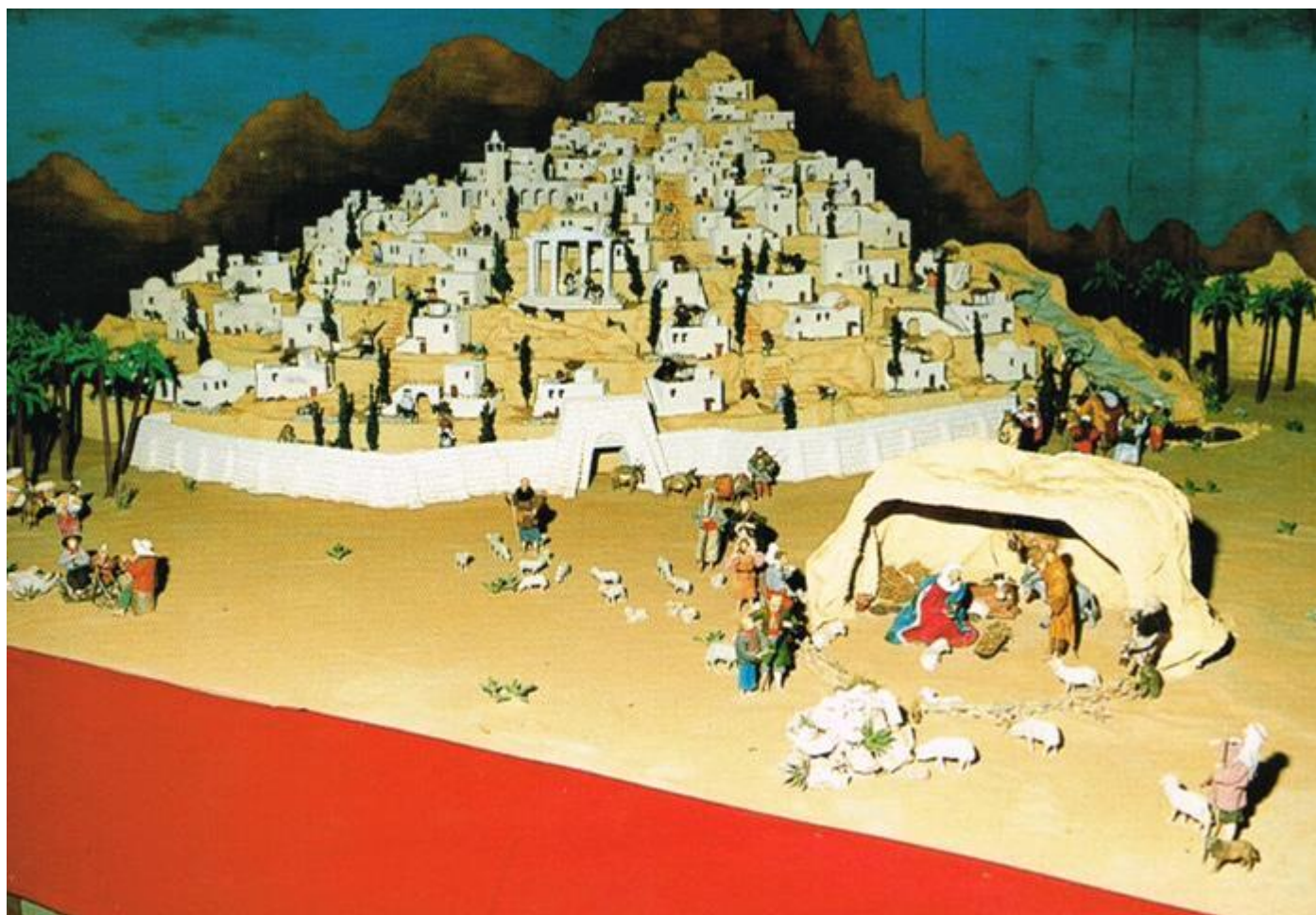
- Aanbidding door de Driekoningen

Foto: Johan Buitink

Waar: **Renkum (Ge)**, O.L. Vrouw ter Hemelopneming
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:

Foto: J. v. Dijken, Heelsum

Waar: **Ruurlo (Ge)**, H. Willibrord

Wat: Beeldengroep

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

- H. Familie

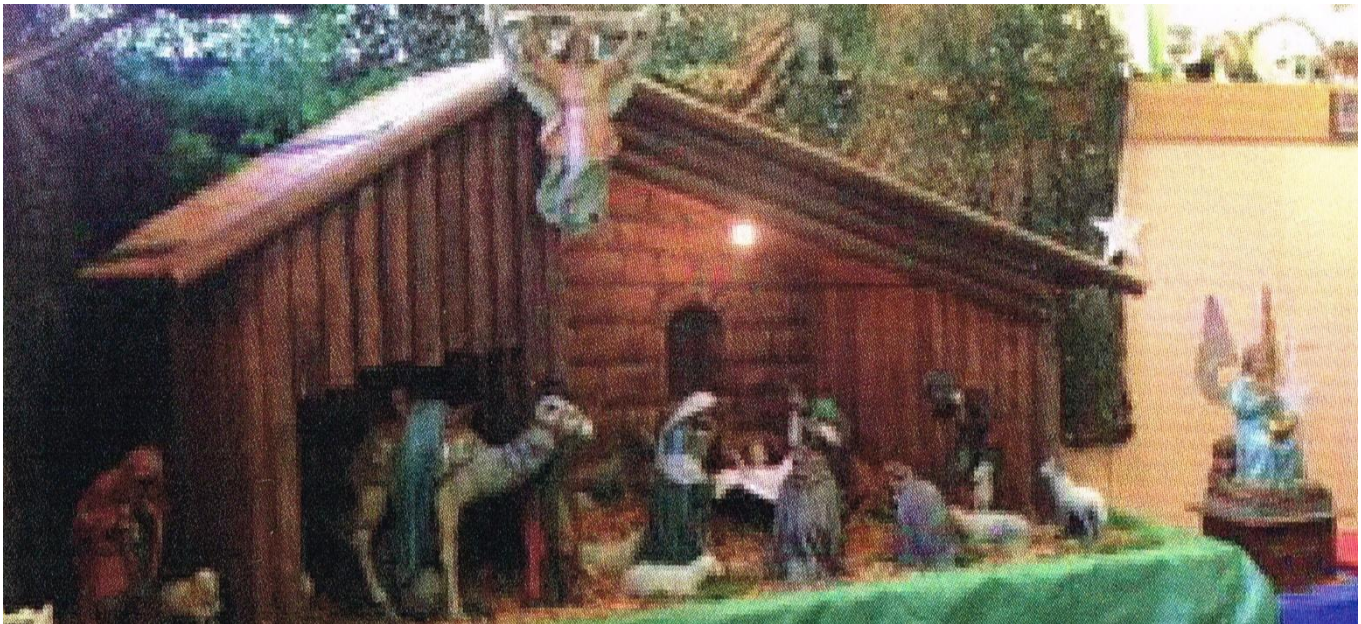
Foto: www.kerkfotografie.nl

Waar: **Uift (Ge)**, Clubgebouw Shcutterij De Eendracht
Wat: Beeldengroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:

Foto: Vreugde Bode dec. 2024

De kerstgroep die jaren in de kerk heeft gestaan staat nu (2024/25) opgesteld in het clubgebouw. Het bekende knik-engeltje staat er ook bij en heeft traditiegetrouw een aantrekkingskracht op kinderen, omdat ze zo vriendelijk knikt als er een muntje in wordt geworpen.

Waar: **Varik Gem. West Betuwe (Ge)**, Petrus en Paulus kerk

Wat: Kerstgroep met stal

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Foto:

Waar: **Weurt Gem. Beuningen (Ge)**, St. Andreas kerk

Wat: Ramen priesterkoor

Wie: F. Nicolas, Roermond

Wanneer: 1913

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Annunciatie
- Visitatie
- Aanbidding door de herders

Foto's: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Waar: **Wijchen (Ge)**, St. Antonius Abt Kerk

Wat: Raam

Wie: Ontwerp Patyer Humbert Rondag O.F.M.

Wanneer: ca. 1940

Afmetingen:

Materiaal: Gebrandschilderd

Voorstelling:

- Aanbidding door Herders en de Driekoningen

Foto: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

Waar: **Winssen (Ge)**, H. Antonius van Padua kerk

Wat: Schilderij

Wie: Anonymus

Wanneer: ca.1802

Afmetingen: 120 x 98,5 cm

Materiaal: Doek

Voorstelling:

- De aanbidding door de Herders

Foto:

Waar: **Woezik (Ge)**, Paschaliskerk

Wat: Raam Mariakapel

Wie:

Wanneer: 1959

Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Annunciatie

Foto: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

In de Mariakapel een klein Annunciatieraam uit 1959 van pater Lando van den Berg. Annunciatie = Maria Boodschap (25 maart).

De aartsengel Gabriel (links) bezoekt Maria (rechts) en vertelt haar dat zij Jezus ter wereld zal brengen. In het midden de H. Geest in de gedaante van een duif.

Waar: **Zaltbommel (Ge)**, Maarten van Rossemhuis (Museum Stadskasteel)

Wat: Haardplaat inv. 0126

Wie: Onbekend

Wanneer: 1671

Afmetingen: 120 cm h, 85 cm b

Materiaal: Gietijzer

Voorstelling:

- Aanbidding door de herders

Foto: Peter M. Diemer

Waar: **Zeddam (Ge)**, St. Oswaldus Kerk

Wat: Altaarkast

Wie:

Wanneer: 1500

Afmetingen:

Materiaal: Eikenhout

Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto's: Jan Stap, Doetinchem.

Waar: **Zevenaar (Ge)**, St. Andreaskerk

Wat: Raam

Wie:

Wanneer:

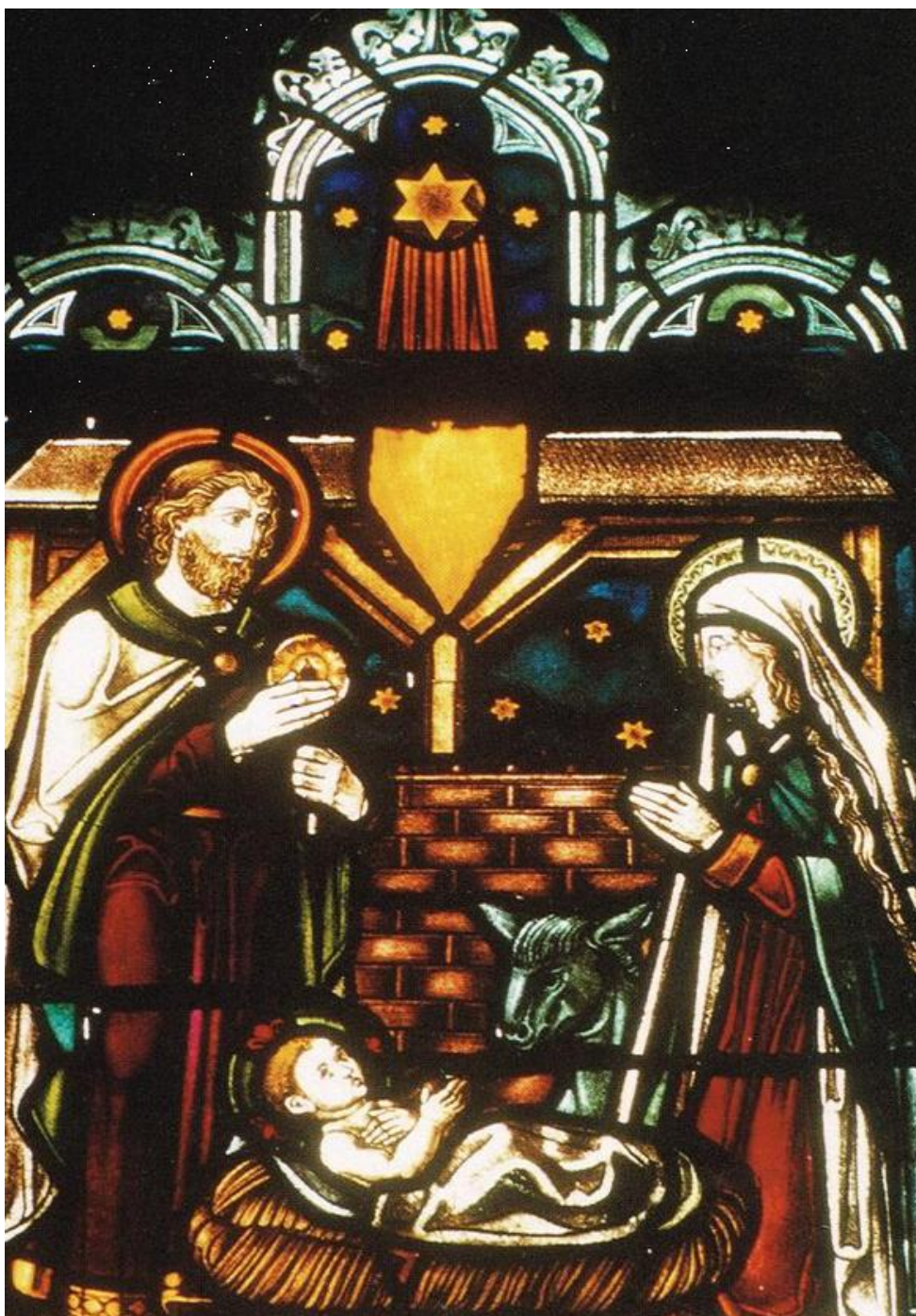
Afmetingen:

Materiaal: Glas in lood

Voorstelling:

- Geboorte

Foto:

Waar: **Zevenaar (Ge)**, St. Martinuskerk

Wat: Kerstgroep met stal

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal: Gips, gepolychromeerd

Foto:

Deze kerststal is van 1911 en in de negentiger jaren zijn de beelden gerestaureerd door Ceciel Berns. Ook is er een nieuwe stal gemaakt. Het woord Kerstmis is afgeleid van Kerst=Christus, kerstenen, wat christelijk maken betekent en mis = eucharistieviering oftewel Christelijke feestviering. In de westerse kerken en katholieke huisgezinnen is het gebruikelijk in de kersttijd een kerststal neer te zetten. De kerstgroep heeft tot doel op duidelijk, begrijpelijke wijze de geboorte, de menswording van God voor te stellen en wel zo, dat men de indruk heeft erbij tegenwoordig te zijn en tot meditatie over het gebeuren, en tot een geestelijke pelgrimstocht, wordt geïnspireerd. Bij de opstelling staat al het goede rechts (men geeft elkaar ook altijd de rechterhand) en minder goede links, gezien met de rug naar de kerstkribbe. Jezus werd een wikkelkind, Jozef en Maria knielen naast het kind. Jozef is meestal een oudere man, die wat hulpeloos staat te kijken met een kaars of een lantaarn. Maria kijkt vol tederheid, het menselijk gevoel komt sterk tot uitdrukking. In onze streken hebben de herders geen namen en we weten ook niet hoeveel er waren, ze staan meestal links samen met de schapen. De os kijkt naar het kind en staat rechts en de ezel kijkt naar de kribbe en staat links van het Kindje. Er zijn engelen, ze nemen nu actief deel aan het gebeuren, ze bespelen fluit en viool. En een knikengel zorgt ervoor dat bij het deponeren van muntstuk in de gleuf, de engel een knikbeweging maakt. In het Westen kennen we drie wijzen staan (rechts) in het Oosten vier of acht. De drie wijzen symboliseerden de toenmalige bekende werelddelen. De namen zijn Caspar, Melchior en Balthasar en ze hadden goud, wierook en mirre bij zich.

Waar: **Zutphen (Ge)**, St. Jan

Wat: Maria altaar

Wie:

Wanneer:

Afmetingen:

Materiaal:

Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto: Johan Buitink

